Udskriftsdato: 30. oktober 2026 (Gældende)

Ikke aktindsigt i materiale om kronprinsens private rejse. Sag nr. 24/00657

Ministerium: Folketingets Ombudsmand

Ikke aktindsigt i materiale om kronprinsens private rejse. Sag nr. 24/00657

Svar til journalist

28. juni 2024

Sag nr. 24/00657

Udenrigsministeriets afgørelse af 6. december 2023 om aktindsigt vedrørende daværende kronprins Frederiks besøg i Spanien

Jeg har nu færdigbehandlet sagen om Udenrigsministeriets afgørelse af 6. december 2023 om aktindsigt vedrørende daværende kronprins Frederiks besøg i Spanien.

Efter min gennemgang af det materiale, som ministeriet har undtaget fra aktindsigt, kan jeg samlet set ikke hjælpe dig med at få aktindsigt i de dokumenter og oplysninger, du er interesseret i.

I det følgende kan du læse nærmere om baggrunden for resultatet af min undersøgelse.

Ombudsmandens udtalelse

1. Sagens omstændigheder

Den 13. november 2023 anmodede du Udenrigsministeriet om aktindsigt i "al materiale, Udenrigsministeriet/ambassaden er i besiddelse af vedrørende kronprins Frederiks besøg i Spanien i oktober 2023".

Den 6. december 2023 traf Udenrigsministeriet afgørelse i sagen og undtog i den forbindelse et dokument efter offentlighedslovens § 23, stk. 1, nr. 1. Ministeriet har anført, at dokumentet er internt og ikke afgivet til udenforstående. Dokumentet indeholder ifølge ministeriet ikke oplysninger omfattet af lovens § 28, stk. 1.

Udenrigsministeriet undtog desuden korrespondance relateret til sikkerhedsmæssige spørgsmål mv. efter offentlighedslovens § 31 og korrespondance med spanske myndigheder om rejsen efter § 32, stk. 1, idet oplysningerne heri ifølge ministeriet var udvekslet med de spanske myndigheder med en (gensidig) forventning om fortrolighed.

Derudover undtog Udenrigsministeriet en række dokumenter efter offentlighedslovens § 33, nr. 5. Det drejer sig om dokumenter udvekslet mellem den danske ambassade i Madrid og kongehuset i forbindelse med rejsen. Dokumenterne blev undtaget af hensyn til særligt "kongehusets mulighed for i fortrolighed at kunne lade sig bistå af ambassaderne forud for kongehusets private besøg i udlandet".

Udenrigsministeriet har i sin udtalelse af 23. april 2024 uddybende anført, at sager, hvori regenten ikke deltager i statsstyret, ikke er omfattet af offentlighedsloven. Det omfatter bl.a. sager vedrørende regentens rent private forhold samt sager vedrørende hoffets interne forhold. Korrespondance mellem hoffet og en forvaltningsmyndighed bliver dog hos myndigheden omfattet af offentlighedsloven.

På grund af sin stilling i statsstyret er kongehuset afhængig af en række myndigheders bistand i forbindelse med tilrettelæggelsen og gennemførelsen af private rejser, og kongehuset befinder sig derfor ifølge Udenrigsministeriet i en særlig situation. Kongehusets medlemmer bør dog – i deres egenskab af privatpersoner – have adgang til at kunne planlægge private rejser, selv om det er nødvendigt at inddrage bl.a. Udenrigsministeriet i den forbindelse. Det er derfor ministeriets opfattelse, at såvel konkrete oplysninger om sådanne rejser som selve oplysningen om, at ministeriet er i besiddelse af oplysninger om rejsen, efter en konkret vurdering i det enkelte tilfælde kan undtages efter offentlighedslovens § 33, nr. 5, idet bekræftelse eller afkræftelse heraf vil prisgive de hensyn, der ligger bag undtagelsen af oplysningerne. Det må i denne vurdering indgå, om kongehuset selv har kommunikeret offentligt om rejsen.

I den foreliggende sag har Udenrigsministeriet efter en konkret vurdering – og efter dialog med kongehuset – fundet anledning til at behandle materiale vedrørende kronprinsens rejse.

Udenrigsministeriet undtog endvidere oplysninger på aktlisten om titlen på den relevante sag og de dokumenter, som ministeriet undtog efter offentlighedslovens § 31, § 32, stk. 1, og § 33, nr. 5.

Udenrigsministeriet fandt ikke grundlag for at udlevere yderligere oplysninger eller dokumenter til dig efter princippet om meroffentlighed i offentlighedslovens § 14, stk. 1.

Du har anført over for mig, at Udenrigsministeriet har bekræftet, at rejsen har fundet sted, og at du er uforstående over for, at samtlige dokumenter mv. undtages. Du har også stillet spørgsmål ved, om den daværende kronprins var afhængig af ambassadens bistand i forbindelse med rejsen. Du mener endvidere ikke, at oplysninger om kongehusets private rejser kan undtages efter offentlighedslovens § 33, nr. 5, når ikke andre hensyn end de kongeliges ret til privatliv gør sig gældende. Selv hvis bestemmelsen kan finde anvendelse, må det nævnte hensyn til kongehuset efter din opfattelse vige for offentlighedens interesse i at få indsigt i bl.a., hvordan offentlige midler anvendes i forbindelse med de kongeliges private rejser.

2. Retsgrundlaget

Efter § 23, stk. 1, nr. 1, i offentlighedsloven (lovbekendtgørelse nr. 145 af 24. februar 2020) omfatter retten til aktindsigt ikke interne dokumenter, der ikke er afgivet til udenforstående. Retten til aktindsigt i dokumenter omfattet af bestemmelsen omfatter dog oplysninger om en sags faktiske grundlag og eksterne faglige vurderinger, i det omfang oplysningerne er relevante for sagen, jf. offentlighedslovens § 28, stk. 1.

Efter offentlighedslovens § 31 kan retten til aktindsigt begrænses, i det omfang det er af væsentlig betydning for statens sikkerhed eller rigets forsvar.

Retten til aktindsigt kan desuden efter lovens § 32 begrænses af hensyn til rigets udenrigspolitiske interesser mv., herunder forholdet til andre lande eller internationale organisationer, i det omfang fortrolighed følger af EU-retlige eller folkeretlige forpligtelser e.l.

Herudover kan retten til aktindsigt begrænses efter offentlighedslovens § 33, nr. 5, i det omfang det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til private og offentlige interesser, hvor hemmeligholdelse efter forholdets særlige karakter er påkrævet. I forarbejderne til bestemmelsen fremgår bl.a. følgende:

”Det er – som efter gældende ret – en betingelse for at undtage oplysninger efter bestemmelsen, at der er en nærliggende fare for, at de pågældende interesser vil lide skade.

…

Bestemmelsen i nr. 5 – den såkaldte generalklausul – er enslydende med den gældende lovs § 13, stk. 1, nr. 6. Bestemmelsen har som efter gældende ret et snævert anvendelsesområde og forudsættes alene anvendt, hvor hemmeligholdelse af hensyn til offentlige eller private interesser er klart påkrævet.

Bestemmelsen skal i første række tilgodese beskyttelsesinteresser, der som sådan er anerkendt i lovens øvrige undtagelsesbestemmelser, men hvor de udtrykkelige bestemmelser har vist sig at være utilstrækkelige. Bestemmelsen kan imidlertid også i særlige tilfælde anvendes til at varetage beskyttelsesinteresser, der ikke har en snæver sammenhæng med de interesser, der er kommet til udtryk i undtagelsesbestemmelserne. ”

Jeg henviser til bemærkningerne til offentlighedslovens § 33 i lovforslag nr. L 144 af 7. februar 2013. Lovforslaget kan læses på Folketingstidende.dk, samling 2012-13, tillæg A, s. 104 f.

Kongehuset er ikke en del af den offentlige forvaltning og dermed heller ikke omfattet af offentlighedsloven. Sager, hvori regenten kan handle uden ministerkontrasignatur, f.eks. i forbindelse med privatretlige dispositioner, udnævnelse og afskedigelse af hofembedsmænd, ordenstildelinger mv. er således ikke omfattet af loven, jf. betænkning nr. 1510/2009 om offentlighedsloven, s. 293, og betænkning nr. 857/1978 om offentlighedslovens revision, s. 236.

Ombudsmanden har i flere sager udtalt sig om anvendelsen af offentlighedslovens § 33, nr. 5, i relation til kongehusets korrespondance med myndighederne.

I sagen FOB 2012-16 kunne ombudsmanden ikke kritisere, at Udenrigsministeriet efter § 13, stk. 1, nr. 6, i den tidligere offentlighedslov (nu § 33, nr. 5) havde afslået aktindsigt i korrespondance mellem kongehuset i Danmark og den danske ambassade i Riyadh om dronningens tildeling af storkorset til kongen af Bahrain. Ombudsmanden lagde i den forbindelse vægt på, at regentens tildeling af ordener er en særlig sagstype, som ifølge offentlighedslovens forarbejder udtrykkeligt falder helt uden for loven, og at kongehuset befinder sig i en ganske særlig situation, idet kongehuset er afhængigt af ambassadernes bistand, når der er tale om ordenstildeling til et udenlandsk statsoverhoved.

I sagen FOB 2019-7 havde ombudsmanden i det væsentlige ikke grundlag for at kritisere Kulturministeriets undtagelse efter offentlighedslovens § 33, nr. 5, af visse oplysninger om ministeriets kontakt med kongehuset om kronprinsens deltagelse i et møde i IOC, hvor kronprinsen handlede som privatperson. Ombudsmanden bemærkede dog, at der efter hans opfattelse ikke er hjemmel i offentlighedslovens § 33, nr. 5, til at varetage hensyn til at beskytte kongehuset mod f.eks. offentlig debat om, hvorvidt medlemmer af kongehuset har handlet inden for grænserne af det ”frirum”, som de har til at agere som privatpersoner.

3. Min vurdering

Kongehuset er ikke omfattet af offentlighedsloven, og der er derfor som udgangspunkt ikke adgang til aktindsigt i oplysninger om de af kongehusets dispositioner, der kan foretages uden en ministers kontrasignatur. Se pkt. 2 ovenfor. Det indebærer bl.a., at der som udgangspunkt ikke er adgang til oplysninger om kongehusets private rejser. I det omfang oplysninger om kongehusets private rejser er i en forvaltningsmyndigheds besiddelse, er oplysningerne dog omfattet af offentlighedsloven og kan kun undtages fra aktindsigt i overensstemmelse med lovens regler.

Efter min gennemgang af det materiale, som ministeriet har undtaget fra aktindsigt, kan jeg ikke kritisere, at ministeriet har undtaget et dokument efter offentlighedslovens § 23, stk. 1, nr. 1, og at ministeriet ikke har anset oplysninger i dokumentet for ekstraheringspligtige efter offentlighedslovens § 28, stk. 1. Jeg kan heller ikke kritisere Udenrigsministeriets anvendelse af offentlighedslovens § 31 og § 32, stk. 1.

I forhold til de dokumenter og oplysninger, som Udenrigsministeriet har undtaget efter offentlighedslovens § 33, nr. 5, kan jeg ud fra en konkret vurdering af den foreliggende sag – herunder en gennemgang af de pågældende dokumenter og oplysninger – samlet set ikke hjælpe dig med at få aktindsigt i de oplysninger, du er interesseret i.

Jeg har i forhold til grundlaget for at anvende bestemmelsen herved lagt vægt på bl.a. det anførte af Udenrigsministeriet om, at kongehuset befinder sig i en særlig situation, idet kongehuset på grund af sin stilling i statsstyret er afhængig af bistand fra en række myndigheder i forbindelse med planlægningen og gennemførelsen af private rejser. Se i den forbindelse sagen FOB 2012-16 om myndighedernes bistand i forbindelse med kongehusets tildeling af ordner, jf. pkt. 2 ovenfor.

Jeg har heller ikke grundlag for at kritisere ministeriets vurdering af spørgsmålet om meroffentlighed.

Jeg foretager mig på den baggrund ikke mere i sagen.

Med venlig hilsen

Niels Fenger

Kopi til:

Udenrigsministeriet